

Najnovije izmjene zakona o parničnom i izvršnom postupku u Republici Srpskoj: ubrzanje ili dodatno odugovlačenje sudskih postupaka?

(Službeni glasnik RS 61/13 i 67/13)

Uvod

U Republici Srpskoj je od 2002. godine u toku reforma pravnog sistema. U proteklim godinama Narodna skupština RS (u daljnjem tekstu i: NSRS) usvojila je veliki broj izuzetno značajnih zakona, a samo u toku 2013. godine pred NSRS doneseno je 50 zakona (bilo da se radi o potpuno novim zakonima, bilo izmjenama i dopunama već postojećih) od kojih su neki doprinijeli značajno boljoj uređenosti odnosa u ovom entitetu. Neki od usvojenih zakona, odnosno njihovih izmjena i dopuna su npr. Zakon o komunalnoj policiji¹ (kojim se uređuje organizovanje komunalne policije, u daljem tekstu: Policija), obavljanje komunalno-inspekciskog nadzora, nadležnost Policije, način i postupak vršenja komunalno-inspekciskog nadzora, obaveze i ovlašćenja komunalnog policajca, prava i obaveze subjekta nadzora i druga pitanja od značaja za obavljanje komunalno-inspekciskog nadzora²). Zatim je tu Zakon o uređenju prostora i građenju³ (ovim zakonom uređuje se sistem prostornog planiranja i uređenja prostora, priprema, izrada i donošenje dokumenata prostornog uređenja, lokacijski uslovi, uređenje građevinskog zemljišta, izdavanje dozvola za građenje, građenje objekata i međusobni odnosi između učesnika u građenju, upotreba i uklanjanje objekata, legalizacija objekata, te druga pitanja od značaja za uređenje prostora, građevinsko zemljište i građenje objekata⁴). Tu je također i Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona RS⁵ u kojem je značajna dopuna učinjena uvođenjem zabrane približavanja i komunikacije s određenim licem u krivičnim djelima s elementima nasilja⁶ itd.

Posebno značajne izmjene na području građanskog prava desile su se usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o parničnom postupku RS (u daljnjem tekstu i: ZPP RS) i Zakona o izvršnom postupku RS (u daljnjem tekstu i: ZIP RS).⁷ Najveće izmjene su unesene upravo u ZPP, a njihov osnovni cilj bio je ubrzanje parničnog postupka.⁸ Ovaj cilj je uglavnom i

---

¹ Zakon o komunalnoj policiji, Službeni glasnik Republike Srpske broj 28/13.

² Član 1. Zakona o komunalnoj policiji RS.

³ Zakon o uređenju prostora i građenju, Službeni glasnik RS broj 40/13.

⁴ Član 1. Zakona o uređenju prostora i građenju.

⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona RS, Službeni glasnik RS broj 67/13.

⁶ Članovi 62a., 62b. i 62v. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona RS.

⁷ Zakon o parničnom postupku RS, Službeni glasnik RS broj 61/13 i Zakon o izvršnom postupku RS, Službeni glasnik RS broj 67/13.

⁸ Izvještaj o javnoj raspravi za zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, Ministarstvo pravde Republike Srpske, broj: 08.020/052-2988/13 od 5. 6. 2013. godine.

postignut, međutim, jedan dio izmjena mogao bi se negativno odraziti upravo na tu najslabiju tačku pravosuđa u Republici Srpskoj, odnosno u Bosni i Hercegovini: efikasnost postupka kao i povjerenje građana u pravosuđe. Posebna pažnja bit će posvećena upravo tim izmjenama. U vezi sa svim prethodno navedenim, a s obzirom na karakter ovog rada, na ovom mjestu, uz kritički osvrt, bit će obrađene najznačajnije izmjene i dopune ova dva zakona.

Izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku RS

Izmjene i dopune ZPP RS objavljene su u Službenom glasniku RS broj 61/13 od 19. 7. 2013. godine. Izmjene su obuhvatile veći broj odredaba ovog zakona, a osnovna intencija zakonodavca bila je poboljšanje efikasnosti sudova u rješavanju sporova u građanskim stvarima.⁹ Donošenjem izmjena i dopuna predmetnog zakona djelimično su ispunjene i obaveze iz člana 78. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u kojem je, između ostalog, određeno da će ugovorne strane, saradujući u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, posebnu važnost pridavati učvršćivanju vladavine prava.¹⁰ U tom smislu jedan dio usvojenih izmjena usmjeren je na to da se ubrzaju postupci pred sudovima, drugi dio imao je za cilj da se pojasne odredbe koje su u praksi bile različito tumačene od strane sudija tj. ujednačavanja sudske prakse i konačno, a dio odredaba je bio usmjeren na popunjavanje pravnih praznina. Neke od izmjena se ne mogu podvesti ni pod jednu od gore navedenih kategorija, ali su od velikog značaja za postizanje cilja postavljenog pred ove izmjene, te će biti obrađene kao posebna kategorija.

Izmjene usvojene s ciljem ubrzanja i ekonomičnosti postupka pred sudovima

Kada se u cjelini sagledaju sve usvojene izmjene ovog zakona, može se konstatovati da je najveći broj izmjena usmjeren upravo ka ubrzanju postupka i unapređenju ekonomičnosti postupaka pred sudovima. Upravo s ovim ciljem izvršena je dopuna odredbe Zakona koja se odnosi na preinačenje tužbe. S obzirom na to da je, u skladu s članom 57. ZPP RS, za preinačenje koje se vrši nakon održavanja pripremnog ročišta, neophodna saglasnost tuženog, ovaj institut je bio veoma teško primjenjiv u praksi. Jako je malo vjerovatno da će tuženi dobrovoljno pristati na bilo koju akciju osobe s kojom se nalazi u sporu. Kako bi se olakšala primjena ove odredbe, sada je omogućeno da, ako tužilac preinačuje tužbu zbog okolnosti koje su nastale nakon podnošenja tužbe tako da iz istog činjeničnog osnova zahtijeva drugi predmet

---

⁹ Izvještaj o javnoj raspravi za zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, broj: 08.020/052-2988/13 od 5. 6. 2013. godine.

¹⁰ Iz dokumenta "Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Republike Srpske", Vlada RS-a, Banja Luka, juni 2013. godine, strana 30.

ili novčanu sumu, tuženi se takvom preinačenju ne može protiviti.¹¹ Tužiocu se na ovaj način omogućava da tokom postupka mijenja sadržinu zahtjeva i time postiže da u već pokrenutoj parnici, uz korišćenje već prikupljene procesne građe, riješi sporni odnos koji je nastao među strankama.¹²

Sljedeća izmjena koja je načinjena s ciljem ubrzanja postupka jeste i produženje roka za povlačenje tužbe. Naime, prethodnim zakonom bilo je uređeno da tužilac može povući tužbu uz pristanak tuženog do zaključenja glavne rasprave.¹³ Međutim, novim izmjenama produžen je rok za povlačenje tužbe, te se sada tužba može povući i nakon zaključenja glavne rasprave sve do pravosnažnosti odluke kojom se postupak pred prvostepenim sudom dovršava. U ovom slučaju tuženi će svoj zahtjev za naknadu troškova postupka postaviti najkasnije u svojoj saglasnosti za povlačenje tužbe.¹⁴ Ukoliko, pak, do povlačenja tužbe dođe prije nego što je prvostepeni sud donio svoju odluku, odnosno prije nego što je ona povodom žalbe dostavljena drugostepenom sudu, prvostepeni sud će rješenjem utvrditi da je tužba povučena, odnosno rješenjem utvrditi da je tužba povučena i da je presuda bez pravnog dejstva. Istim će rješenjem sud odlučiti i o zahtjevu tuženog za naknadu troškova postupka.¹⁵ Ukoliko povlačenje tužbe bude dostavljeno prvostepenom sudu, ali nakon što je taj sud donio svoju odluku, odnosno dok je postupak povodom žalbe u toku pred drugostepenim sudom, prvostepeni sud je u obavezi odmah obavijestiti drugostepeni sud da je tužba povučena kako bi drugostepeni sud mogao reagovati na povlačenje. U ovom slučaju, drugostepeni sud će, ako prije toga nije odlučio povodom žalbe, utvrditi da je presuda bez pravnog dejstva i da je tužba povučena. Istom odlukom sud će odlučiti i o zahtjevu tuženog za naknadu troškova postupka. Karakteristično je da se podnesak kojim se povlači tužba, podnosi prvostepenom sudu koji može, ako ocijeni da je to potrebno, održati ročište sa strankama radi provjere da li su ispunjeni uslovi za povlačenje tužbe. Tužiocu je omogućeno da tužilac svoju tužbu povuče i na raspravi pred drugostepenim sudom.¹⁶

S ciljem ubrzanja postupka kao i njegove ekonomičnosti, određene izmjene unesene su i u odredbu člana kojim se reguliše pitanje spajanja postupka. Kao što je poznato, spajanje postupka je izuzetno značajan institut s obzirom na to da se njime mogu napraviti uštede za sud, ali i za stranke koje učestvuju u postupcima. Ovaj institut posebno dolazi do izražaja kod komunalnih predmeta. Naime, poznato je da su neplatiše komunalnih usluga uglavnom iste osobe. Naravno,

---

¹¹ Novi stav (2) člana 56. ZPP RS.

¹² Iz dokumenta "Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Republike Srpske", Vlada RS-a, Banja Luka, juni 2013. godine, strana 32.

¹³ Raniji član 59. ZPP RS.

¹⁴ Član 59., novi stav (2) ZPP RS.

¹⁵ Član 59., novi stav (3) ZPP RS.

¹⁶ Član 59., novi stavovi (4) do (7) ZPP RS.

u tom slučaju je i uvijek isto pravno lice kao davalac usluge i učesnik u postupku. Ovi predmeti su skoro uvijek podobni za spajanje. Na ovakav način umanjuju se troškovi samog postupka (npr. dostave, izlaska na teren sudskih izvršilaca, sudijsko vrijeme itd.), te se samim tim umanjuju i troškovi parničnog postupka za stranke. Prethodno zakonsko rješenje bilo je takvo da je za spajanje postupka bila neophodna saglasnost stranaka. Ovakva odredba je skoro pa u potpunosti onemogućavala primjenu tog instituta. Pomenutom izmjenom Zakona sudu je data mogućnost da po službenoj dužnosti i bez saglasnosti stranaka izvrši spajanje svih parnica radi zajedničkog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud će donijeti zajedničku presudu.¹⁷

Sljedeća značajna izmjena donesena s ovim ciljem jeste izmjena kod odredaba u vezi sa sudskim poravnanjem. U skladu s izmijenjenom odredbom stranke mogu zaključiti sudsko poravnanje o predmetu spora u toku cijelog postupka, do njegovog pravosnažnog okončanja. Ukoliko je sudsko poravnanje zaključeno nakon donošenja prvostepene presude, prvostepeni sud će donijeti rješenje kojim će utvrditi da je presuda bez dejstva. Ako se, pak, desi da sudsko poravnanje bude poništeno, postupak se nastavlja kao da sudsko poravnanje nije ni bilo zaključeno.¹⁸

Zbog ekonomičnosti postupka regulisano je da sud može, po službenoj dužnosti, odložiti započeto ročište isključivo u slučajevima predviđenim ovim zakonom, a ako se ročište drži pred novim sudijom sud može uz saglasnost stranaka odlučiti da se ponovo ne saslušavaju već saslušani svjedoci i vještaci, da se ne obavlja novi uviđaj i da se na raspravi pročitaju zapisnici o izvođenju tih dokaza.¹⁹ Ranije je bilo određeno da se sve radnje koje su već provedene moraju ponoviti ukoliko se radi o novom sudiji, pa čak i ako se radi o istom sudiji, ukoliko se smatra da je to neophodno za pravilno donošenje presude.

Novim izmjenama brisan je i dio odredbe Zakona kojom se uređuje situacija u postupku kada se izvrši odgađanje, odnosno odlaganje ročišta. U tom slučaju, sudija je bio dužan da o svakom odgođenom, odnosno odloženom ročištu obavijesti predsjednika suda koji je vodio evidenciju o tim ročištima. Ova obaveza za sudije više ne postoji. Jasan je cilj zašto je ona bila unesena u Zakon, dakle, da bi se izbjegle situacije višestrukog odlaganja, odnosno odgađanja ročišta.

---

¹⁷ Novi član 83. ZPP RS.

¹⁸ Novi član 87. ZPP RS.

¹⁹ Član 112. (3), 114. (2) i 115. (brisani stav (3)).

Međutim, ukoliko ova odredba zaista ima svoje opravdanje, ona bi imala mjesta u Poslovniku o unutrašnjem sudskom poslovanju, a nikako u ovom zakonu.²⁰

Posebno su značajne za unapređenje efikasnosti postupaka pred sudovima odredbe koje se odnose na mogućnosti drugostepenog suda kada se nađe u situaciji da bi prvostepena presuda trebalo ponovo da se ukine, nakon što je ona već jedanput ukinuta povodom žalbe. Naime, u skladu s prethodno važećom odredbom, tačno su bili navedeni razlozi u kojima je drugostepeni sud bio dužan zakazati raspravu.²¹ Ta odredba je ostavljala mogućnost da drugostepeni sud više puta ukine prvostepenu presudu i predmet uputi na odlučivanje prvostepenom sudu. Ovo je dovelo do toga da su se zaista predmeti i po nekoliko puta vraćali prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje, a trajanje postupaka značajno produžavalo. Dopunom ovog člana²² onemogućeno je takvo postupanje drugostepenog suda. Sada, ako drugostepeni sud ocijeni da bi prvostepena odluka trebala ponovo da se ukine, nakon što je ona već jedanput bila ukinuta povodom žalbe, dužan je zakazati raspravu. Izuzetak je presuda na osnovu priznanja, presuda na osnovu odricanja i presuda zbog propuštanja. U vezi s navedenim, kako ne bi bilo različitog tumačenja, sada Zakon izričito, u posebnom članu, određuje da se prvostepena presuda povodom žalbe može ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje samo jedanput (osim ako se radi o presudi na osnovu priznanja, presudi na osnovu odricanja i presudi zbog propuštanja).²³

U pogledu nastojanja da se postupak učini efikasnijim, interesantna je nova odredba člana 232. kojom je određeno da drugostepeni sud, nakon što donese svoju odluku, sve spise vraća prvostepenom sudu s dovoljnim brojem ovjerenih prepisa za sud, stranke i druga zainteresovana lica. Prvostepeni sud je dužan da odmah dostavi odluke drugostepenog suda, a najkasnije u roku od 8 dana od dana prijema spisa.²⁴ Odredba je posebno interesantna jer se ovime ponovo vratilo na ranija zakonska rješenja koja su upravo mijenjana kako bi se unaprijedila efikasnost postupaka i izbjeglo dostavljanje na liniji drugostepeni sud – prvostepeni sud – stranka. Razlika između starog i novog rješenja je što sada prvostepeni sud mora odmah, odnosno u roku od 8 dana izvršiti dostavljanje presude.

Dostavljanje pismena predstavlja značajnu prepreku efikasnosti sudskih postupaka. Osnovno je pravilo da svi rokovi u postupcima počinju od momenta uredne dostave.

---

²⁰ Iz dokumenta "Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Republike Srpske", Vlada RS-a, Banja Luka, juni 2013. godine, strana 33.

²¹ Član 217. (2) ZPP RS.

²² Novi stav (3) člana. 217 ZPP RS.

²³ Član 224. stav (2) ZPP RS.

²⁴ Član 232. ZPP RS.

Nemogućnost izvršenja dostave dovodi do nemogućnosti daljnjeg napredovanja kroz postupak. Iz tog razloga, dosta je truda uloženo kako bi se taj dio sudskog postupka što bolje uredio. Posljednje izmjene Zakona su također išle u tom smjeru, a u ovom dijelu bit će opisane samo najznačajnije izmjene. Posljednjim izmjenama Zakona omogućeno je da tuženi odredi na koji adresu će mu pismeno biti dostavljeno. O tome se mora sporazumjeti s tužiocem. S tim u vezi, ukoliko se tuženi, prije podnošenja tužbe sudu, pismenim sporazumom sklopljenim s tužiocem saglasio da mu se dostava u sporovima na koje se sporazum odnosi vrši na određenoj adresi u Republici Srpskoj, ili posredstvom određenog lica u Republici Srpskoj, tužba i druga pismena u postupku tuženom će se, na prijedlog tužioca, dostavljati na toj adresi ili tom licu. U tom slučaju, smatraće se da je dostava tuženom izvršena kada je pismeno dostavljeno licu naznačenom u sporazumu. Ukoliko se dostava ne bude mogla izvršiti na ovakav način, kako bi se izbjeglo daljnje lutanje suda, sud će jednostavno odrediti da se sve daljnje dostave tuženom vrše stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda i u tom slučaju smatraće se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda.²⁵ Ovaj sporazum se može sklopiti u pogledu određenog spora koji je već nastao ili u pogledu budućih sporova koji mogu nastati iz određenog pravnog odnosa.²⁶

Nadalje, sada je omogućeno i da se na zahtjev lica, a po odobrenju predsjednika suda, dostava vrši i u sudu. U ovom slučaju, pismena se, osim prvostepene presude, polažu za njih u posebne pretince u za to određenoj prostoriji suda.²⁷ Također, kako bi se obezbijedila i uredna i efikasnija dostava za advokate, predsjednik suda može odrediti da svi advokati koji imaju kancelariju na području njegovog suda, sudska pismena, osim prvostepene presude, primaju preko pretinca u sudu. Prilikom uzimanja pismena, moraju se preuzeti sva pismena položena u pretinac. U ovom slučaju, osobe kojima je pismo dostavljeno u pretinac, dužne su pismeno podići iz pretinca u roku od osam dana. Ako pismeno ne bude podignuto u tom roku, dostava će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda u kojem slučaju će se smatrati da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda.²⁸

Nadalje, kako bi se ubrzalo i olakšalo dostavljanje fizičkim licima, umjesto dosadašnje uopštene odredbe, prema kojoj se dostavljanje fizičkim osobama vršilo predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti, dostava se od sada vrši predajom pismena licu kome se dostavljanje treba izvršiti, na adresu koja je označena u tužbi, odnosno na adresu prebivališta ili boravišta, upisanu

---

²⁵ Novi član 337a ZPP RS.

²⁶ Novi član 337a ZPP RS.

²⁷ Novi član 337b(1) ZPP RS.

²⁸ Novi član 337b stav (2)–(6) ZPP RS.

kod organa nadležnog za vođenje evidencije o prebivalištu i boravištu.²⁹ Ukoliko se u toku postupka utvrdi da tuženi kome se dostavljanje pismena treba izvršiti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu utvrditi, dostavljanje pismena će se izvršiti objavljivanjem pismena na oglasnoj tabli suda, a u slučaju da se dostavlja tužba i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju u Republici Srpskoj.³⁰

Povrat u pređašnje stanje je institut koji je poznat kao sredstvo koje stranke koriste ili bar pokušaju iskoristiti svaki put kada stranka propusti ročište ili preduzimanje neke radnje u postupku.³¹ Ovo je često dovelo do odugovlačenja postupka s obzirom na to da su stranke veoma često ovakve prijedloge koristile, a sud je bio u obavezi da svaki put zakaže ročište kako bi odlučio o takvom prijedlogu.³² Iz pomenutih razloga, kako bi se ubrzao parnični postupak, izvršena je dopuna odredbi na način da se uvodi određeno ograničenje pri korištenju ovog instituta. Naime, sada povrat u pređašnje stanje nije dopušten ukoliko se propuštanje stranke može pripisati povredi postupka zbog koje se može izjaviti pravni lijek.³³

Poznato je da se sporovi male vrijednosti rješavaju u skladu s posebnom Glavom XXIX Zakona "Postupak u sporovima male vrijednosti". S obzirom na njihov karakter, svi zakonski rokovi u ovim predmetima su skraćeni, a broj pravnih lijekova sveden na minimum. Prethodnim zakonskim rješenjima bilo je određeno da se sporovima male vrijednosti smatraju sporovi u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos od 3.000,00 KM. Sada je taj iznos povećan na 5.000,00 KM. Ovo će predstavljati značajno olakšanje za sudove jer će koristeći posebne odredbe koje se odnose na sporove male vrijednosti značajno veći broj predmeta moći brže završavati.

Izmjene usvojene s ciljem ujednačavanja sudske prakse

U cilju ujednačavanja sudske prakse, u ZPP RS je unesen potpuno novi odjeljak pod nazivom Postupak za rješavanje spornog pravnog pitanja.

Ovdje se radi o jednom potpuno novom procesnom institutu, radi ostvarivanja ciljeva iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, a u skladu s preporukom Komiteta ministara Savjeta Evrope R/95/5, Glava IV, član 7, tačka D). Po ovoj preporuci

---

²⁹ Izmijenjeni član 339. (1) ZPP RS.

³⁰ Dopunjeni član 348. ZPP RS.

³¹ Član 328. ZPP RS.

³² Član 332. (2) ZPP RS.

³³ Dopunjeni član 330.(2) ZPP RS.

“Države članice treba da razmotre uvođenje sistema u kome će trećestepeni sud (u konkretnom slučaju Vrhovni sud Republike Srpske) moći direktno da uzme u razmatranje određeni predmet, kako bi prije donošenja prvostepene odluke, zauzeo pravni stav o prethodnom pravnom pitanju.”

Ovaj institut uveden je u Zakon po uzoru na postupak za rješavanje prethodnog pitanja pred Evropskim sudom pravde, kao i nekih zemalja iz okruženja, koje su takođe u svoje procesne zakone ugradile ovaj institut. Sporno pravno pitanje predstavlja sporno pitanje po pravnom značenju pravne norme, materijalne ili procesne, koja treba da se primijeni na konkretno činjenično stanje. Riječ je o tumačenju prava radi njegove primjene. Ovim odredbama propisano je da u slučaju kada se pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta pojavi potreba da se zauzme stav prema spornom pravnom pitanju koje ima prejudicijalni značaj za odlučivanje o predmetu postupka, prvostepeni sud će po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke, pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Republike Srpske, radi rješavanja spornog pravnog pitanja. Sud koji je pokrenuo postupak zastaje s postupkom u tom predmetu, dok Vrhovni sud ne odluči o spornom pravnom pitanju. Vrhovni sud je dužan da riješi sporno pravno pitanje u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva, a odbiće da zauzme stav prema spornom pravnom pitanju ako ono nije od značaja za odlučivanje u većem broju predmeta. U pravnom shvatanju koje zauzme Vrhovni sud, a povodom zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja, Vrhovni sud će obrazložiti svoju odluku, a stranke u postupku u kome je postavljeno takvo pitanje, nemaju pravo da ponovo traže njegovo rješavanje u parnici koja je u toku. Stav Vrhovnog suda nema karakter odluke o konkretnoj pravnoj stvari na koju se može uložiti pravni lijek, već se objavljuje kao pravno shvatanje i predstavlja mehanizam kojim se, zauzimanjem pravnog shvatanja Vrhovnog suda, obezbjeđuje pravna sigurnost i jednakost u postupcima pred nadležnim sudom. Osim toga, zauzimanje ovakvih pravnih stavova može dovesti i do ubrzanja postupaka pred prvostepenim sudovima i ojačati institut suđenja u razumnom roku. Ovo posebno doprinosi ekonomičnosti postupka i nepotrebnom izlaganju troškova postupka, s posebnim naglaskom na to da se primjenom ovog instituta ni na koji način ne narušava načelo nezavisnosti sudova i dvostepenosti odlučivanja, niti se uvodi suđenje na osnovu pravnih shvatanja Vrhovnog suda Republike Srpske. Sudija je potpuno samostalan i nezavisan i odluku donosi u skladu s Ustavom i zakonom, cijeneći i pravno shvatanje Vrhovnog suda. Primjenom ovog instituta se samo primjenjuje odredba člana 123. Ustava, koja glasi: “Vrhovni sud Republike Srpske, kao najviši sud u Republici, osigurava jedinstvenu primjenu zakona.” Ovom odredbom Vrhovni sud, kao najviši sud u Republici Srpskoj, ostvaruje svoju ustavnu ulogu, obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona i drugih propisa, utvrđivanjem pravnih shvatanja u

postupku rješavanja spornog pravnog pitanja.³⁴ S obzirom na to da se ovdje radi o novom institutu, primjena odredaba koje se odnose na sporno pitanje, u skladu s prelaznim odredbama, počinje 1. 1. 2015. godine.³⁵

U cilju ujednačavanja sudske prakse, potpunijih presuda kao i s ciljem lakšeg postupanja drugostepenog suda, dopunama Zakona je taksativno nabrojano šta tačno treba da sadrži obrazloženje svake presude. Tako je, umjesto ranije generalne odredbe, sada jasno rečeno da svako obrazloženje presude treba da sadrži zahtjeve stranaka, činjenice koje su stranke iznijele i dokaze koje su izvele, koje je od tih činjenica sud utvrđivao, zašto i kako ih je utvrdio, a ako ih je utvrdio dokazivanjem, koji su dokazi izvedeni i kako ih je ocijenio. Nadalje, sud je dužan navesti i koje je odredbe materijalnog prava primijenio odlučujući o zahtjevima stranaka, te se izjasniti, ako je to potrebno, i o stavovima stranaka o pravnoj osnovi spora, te o njihovim prijedlozima i prigovorima o kojima nije dao svoje razloge u odlukama koje je već donio tokom postupka.³⁶

U pogledu vanrednih pravnih lijekova, značajne izmjene su unesene kada je u pitanju revizija. Posljednjim izmjenama, dosadašnja donja granica vrijednosti pobijanog dijela od 10.000 KM pomjerena je na 30.000 KM, a u privrednim sporovima na 50.000 KM. Međutim, kao i ranije, i ispod ovog iznosa, revizija je dozvoljena protiv drugostepene odluke, ako odluka o sporu zavisi od rješenja nekog materijalnopravnog ili procesnopravnog pitanja važnog za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.³⁷ Pri tome moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi: a) Ako o tom pitanju revizijski sud još nije zauzeo shvatanje odlučujući o pojedinim predmetima ili u sjednici odjeljenja, a riječ je o pitanju o kojem postoji različita praksa drugostepenih sudova; b) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvatanje, ali je odluka drugostepenog suda zasnovana na shvatanju koje nije podudarno s tim shvatanjem i c) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvatanje i presuda se drugostepenog suda zasniva na tom shvatanju, ali bi, uvažavajući razloge iznesene tokom prethodnog prvostepenog i žalbenog postupka zbog promjene u pravnom sistemu, uslovljene novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima, te odlukom Ustavnog suda BiH, Evropskog suda za ljudska prava – trebalo da se preispita sudska praksa.³⁸ Cenzus od 30.000

---

³⁴ Iz dokumenta "Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Republike Srpske", Vlada RS-a, Banja Luka, juni 2013. godine, strana 31–32.

³⁵ Član 109. Zakona o izmjenama i dopunama ZPP RS.

³⁶ Dopunjeni član 191. (4) ZPP RS.

³⁷ Dopunjeni član 237. (3) ZPP RS.

³⁸ Dopunjeni član 237. (3) ZPP RS.

KM, odnosno 50.000 KM predviđen je i zakonom Brčko distrikta, a prihvaćen je i u radnoj verziji Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Federacije BiH.³⁹

Kako bi se osiguralo da svi sudovi postupaju na jednak način kada Evropski sud za ljudska prava utvrdi povredu nekog od ljudskih prava ili osnovnih sloboda zagwarantovanih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao i dodatnih protokola uz Konvenciju, zakonom je propisano postupanje domaćih sudova u situaciji kada Evropski sud za ljudska prava utvrdi povredu. U ovom slučaju, stranka može u roku od 90 dana od dana konačnosti presude Evropskog suda za ljudska prava, podnijeti zahtjev sudu koji je sudio u prvom stepenu u postupku u kojem je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili osnovna sloboda, za izmjenu odluke kojom je to pravo ili osnovna sloboda povrijeđeno. Sud će u tom slučaju primijeniti odredbe koje se odnose na ponavljanje postupka, pri čemu su sudovi dužni da poštuju stavove izražene u konačnoj presudi Evropskog suda za ljudska prava kojom je povreda utvrđena.⁴⁰

Zakonom su određene situacije kada je sud dužan da postavi tuženom privremenog zastupnika. Te situacije su u zakonu i taksativno nabrojane.⁴¹ Međutim, u određenom broju slučajeva, sud je u obavezi da, nakon postavljanja privremenog zastupnika, o tome izda oglas koji će se objaviti u Službenom glasniku Republike Srpske kao i na oglasnoj tabli suda.⁴² Kako bi se osiguralo da objavljeni oglasi svih sudova imaju jednaku sadržinu, odnosno u cilju ujednačavanja sudske prakse, ova odredba je dopunjena na način da je tačno navedeno šta ovakav oglas treba da sadrži. Tako u svakom oglasu treba da se navede sud koji je postavio privremenog zastupnika, zakonski osnov, ime tuženog kome je zakonski zastupnik postavljen, predmet spora, ime zastupnika i njegovo zanimanje i boravište, kao i upozorenje da zastupnik zastupa tuženog u postupku sve dok se tuženi ili njegov punomoćnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok organ starateljstva ne obavijesti sud da je postavio staratelja.⁴³

U ovim izmjenama Zakona po prvi put je predstavljen institut isključenja sudije. S tim u vezi, glava Zakona koja se nazivala "Izuzće" sada se naziva "Isključenje i izuzće". U ovoj glavi Zakona jasno su razgraničeni razlozi koji su po opštim mjerilima toliko bitni da samim postojanjem opravdavaju sumnju u nepristrasnost sudije (isključenje) od razloga koji u konkretnom slučaju mogu dovesti u sumnju objektivnost sudije (izuzće). Postojanje razloga za

³⁹ Iz dokumenta "Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Republike Srpske", Vlada RS-a, Banja Luka, juni 2013. godine, strana 35–36.

⁴⁰ Član 264a ZPP RS.

⁴¹ Član 296 (2) tačke 1–5. ZPP RS.

⁴² Član 298. (1) ZPP RS.

⁴³ Član 298. novi stav (2) ZPP RS.

isključenje motivisano je javnim interesom i zato isključeni sudija ne može da sudi niti stranke mogu izdejsstvovati da im on sudi. Na drugoj strani, kada postoje razlozi koji dovode u sumnju objektivnost određenog sudije, onda to predstavlja razlog za njegovo izuzeće.⁴⁴ Izmjenama Zakona je u potpunosti razrađen postupak u kojem se odlučuje o isključenju sudije da postupa u određenom predmetu. S tim u vezi, o zahtjevu za isključenje sudije će odlučiti predsjednik suda, a ukoliko se traži isključenje predsjednika suda odluku o isključenju donosi predsjednik neposredno višeg suda. Ukoliko je potrebno odlučiti o izuzeću predsjednika Vrhovnog suda, u tom slučaju odluku će donijeti opšta sjednica Vrhovnog suda.⁴⁵ Dakle, u sadašnjem zakonskom rješenju razlozi za isključenje su taksativno navedeni,⁴⁶ dok je za izuzeće data opća odredba koja kaže da sudija može biti izuzet ukoliko postoje okolnosti koje dovode u sumnji njegovu nepristrasnost (npr. bliski odnos s nekom od stranaka ili neki drugi razlozi).

Izmjene usvojene s ciljem popunjavanja pravnih praznina

Kako bi se u potpunosti ispoštovao ustavni princip prava na pristup sudu iz člana 16. (1) Ustava RS⁴⁷, izmijenjena odredba člana 2. Zakona dopunjena je na način da je određeno da sud ne može odbiti da odlučuje o zahtjevu za koji je nadležan. Također, u cilju poštivanja člana 6. (1) Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama iz 1950. godine (u daljnjem tekstu: EKLJP)⁴⁸, u sam ZPP je unesena odredba prema kojoj stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

Određene izmjene su unesene i u odnosu na obavezan element tužbe prilikom pokretanja parničnog postupka. Naime, u prethodnom tekstu Zakona, obavezan element tužbe bilo je i navođenje pravnog osnova za nadležnost suda kao i pravni osnov tužbenog zahtjeva. U suprotnosti s ovom odredbom bila je odredba da sud nije vezan za pravni osnov tužbenog zahtjeva. Jasno je da u praksi veoma često tužbe sačinjavaju osobe koje nemaju ni osnovno poznavanje prava. Pitanje je kako ovakve osobe, za koje je vjerovatno da ne znaju ni šta taj termin predstavlja, mogu dati pravni osnov za nadležnost suda kao i pravni osnov tužbenog zahtjeva? Čemu regulisati pravni osnov tužbenog zahtjeva kao obavezan element tužbe ako sud

---

⁴⁴ Iz dokumenta "Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Republike Srpske", Vlada RS-a, Banja Luka, juni 2013. godine, strana 36.

⁴⁵ Izmijenjeni članovi 357–360a ZPP RS.

⁴⁶ Izmijenjeni član 357. ZPP RS.

⁴⁷ Član 16. "Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava u postupku pred sudom i drugim državnim organom i organizacijom."

⁴⁸ Član 6 EKLJP. Pravo na pravično suđenje "Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi malodobnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde."

njime nije vezan? U skladu sa svim navedenim, ova odredba je sada u potpunosti izmijenjena, te ni jedno od prethodno navedenih više nije obavezan element tužbe, a ako tužilac i navede pravni osnov u tužbi, sud nije vezan za njega.

Jedna od bitnih izmjena je i omogućavanje da se podnese tužba za utvrđenje povrede prava ličnosti. Ova tužba može se podnijeti čak i bez da se u takvoj tužbi traži naknada štete ili postavi neki drugi zahtjev, u skladu s posebnim zakonom ili drugim propisom. Ova odredba je usaglašena, prije svega, sa Zakonom o zabrani diskriminacije i drugim propisima iz ove oblasti, i njome je dozvoljeno da se tužbom može tražiti da je tuženi diskriminatorски postupao prema tužiocu.⁴⁹

U praksi se sudije često susreću s predmetima s inostranim elementom. U ovakvim situacijama jasno je da će se desiti da sudije nisu sigurne koje pravo da primijene. Kako bi se sudijama olakšao rad po ovim predmetima, unesena je nova odredba u Zakon kojom je uređeno da će, ako sudu nije poznato pravo koje važi u stranoj državi, zatražiti obavještenje od organa uprave nadležnog za poslove pravosuđa. Također, omogućeno je i da sud može od stranke zatražiti da podnese javnu ispravu izdanu od nadležnog inostranog organa kojom se potvrđuje koje pravo važi u stranoj državi.⁵⁰

Pitanje tačnog momenta prestanka punomoćja do sada je bilo pravna praznina koja je bila podložna različitim tumačenjima, što je dovodilo do problema u praksi. S tim u vezi, član 311. je u potpunosti izmijenjen i sada je jasno navedeno kada prestaje punomoć. Punomoćje prestaje smrću fizičkog lica, proglašenjem za umrlo ili gubitkom poslovne sposobnosti, odnosno smrću njegovog zakonskog zastupnika, proglašenjem za umrlog, gubitkom poslovne sposobnosti ili razrješenjem dužnosti. Ukoliko je punomoćniku fizičkog lica dato ovlašćenje da može da preuzima sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njen zakonski zastupnik umre ili postane poslovno nesposoban ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, punomoćnik je ovlašćen da u postupku preuzima radnje koje ne trpe odgađanje.⁵¹ U situacijama kada je punomoć dao stečajni dužnik, u slučaju stečaja ili likvidacije, punomoć će prestati kada po važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, odnosno likvidacije.

---

⁴⁹ Iz dokumenta "Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku Republike Srpske", Vlada RS-a, Banja Luka, juni 2013. godine, strana 32.

⁵⁰ Novi član 129a ZPP RS.

⁵¹ Izmijenjeni član 311. ZPP RS.

Nakon što važenje punomoći prestane, punomoćnik je dužan da još 30 dana vrši radnje u postupku ako je potrebno da od stranke otkloni štetu.⁵² Dakle, prethodni rok od 15 dana je produžen na 30.

Jedno od područja u građanskom procesnom pravu koje nije bilo regulisano jeste tonsko snimanje ročišta. Opće je prihvaćeni stav i odavno je regulisano tonsko snimanje ročišta u krivičnim predmetima. S tim u vezi, novim izmjenama omogućeno je i regulisanje snimanja ročišta u parničnim predmetima. Snimanje se može vršiti i po službenoj dužnosti kao i na zahtjev stranaka. Tonski snimak ročišta dio je spisa sudskog predmeta, a neophodno je da se napravi i transkript snimka i to u roku od 8 dana od dana snimanja.⁵³

Ovim izmjenama Zakona uvedena je potpuno nova glava pod nazivom "Tužba za zaštitu kolektivnih interesa". Ovim odredbama propisan je poseban postupak u slučaju tužbe za zaštitu kolektivnih interesa. Navedenom tužbom se određenim udruženjima, tijelima, ustanovama, strankama ili drugim organizacijama, koje su osnovane u skladu sa zakonom, a koje su u sklopu svoje registrovane ili propisom određene djelatnosti bave zaštitom zakonom utvrđenih kolektivnih interesa i prava, pruža posebna pravna zaštita prema standardima Evropske unije. Ova tužba bi svoju primjenu naročito nalazila u antidiskriminacijskim sporovima (Zakon o zabrani diskriminacije), sporovima za zaštitu potrošača, sporovima za zaštitu malog i srednjeg preduzetništva itd.⁵⁴

Ostale izmjene Zakona

U ovu kategoriju unijete su one izmjene koje se ne mogu eksplicitno podvesti ni pod jednu od gore navedenih kategorija u smislu cilja njihovog donošenja, ali je bitno da se spomenu s obzirom na utjecaj koji će imati njihovom primjenom u praksi.

Jedna od ovih izmjena odnosi se na uvođenje redovnog pravnog lijeka kod presude zbog propuštanja. Do sada je u ovom slučaju bilo dozvoljeno da se podnese prijedlog za povrat u pređašnje stanje kao vanredni pravni lijek. Međutim, sada to može biti žalba, s tim da se presuda zbog propuštanja ne može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.⁵⁵

Karakteristična izmjena koja bi se mogla negativno odraziti na efikasnost u sudovima jesu izmjene koje se odnose na obavezu sudija prvostepenog suda da svoje izjašnjenje o

---

⁵² Dopunjeni član 312. ZPP RS.

⁵³ Novi članovi 375a, 375b i 375v ZPP RS.

⁵⁴ Novi članovi 353a–353ž ZPP RS.

⁵⁵ Član 208. (2) ZPP RS.

navodima u žalbi koji se odnose na povrede odredaba parničnog postupka dostavljaju strankama na izjašnjenje. Naime, članom 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku izvršena je dopuna člana 215. Zakona koji uređuje pitanje postupanja prvostepenog suda nakon što primi odgovor na žalbu, odnosno njegovo postupanje nakon što protekne rok za odgovor na žalbu. Ovim članom određeno je da će sud, nakon što se ispune gore navedeni uslovi, žalbu i odgovor na žalbu sa svim spisima dostaviti drugostepenom sudu na odlučivanje po žalbi. Ukoliko žalilac u žalbi tvrdi da su u prvostepenom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudija prvostepenog suda je u obavezi da uz spis dostavi i objašnjenje u povodu tih navoda iz žalbe. Ukoliko zaključi da za to postoji potreba, sudija će i provjeriti istinitost navoda iz žalbe. U skladu s članom 209. Zakona, povreda odredaba parničnog postupka će postojati ukoliko sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio neku od odredaba Zakona, a to je bilo od utjecaja na donošenje pravilne i zakonite odluke.⁵⁶ S tim u vezi, predmetnim izmjenama Zakona je članu 209. dodat novi stav (2) kojim su taksativno nabrojane povrede odredaba parničnog postupka koje će uvijek biti od utjecaja na pravilnu i zakonitu odluku.

Potreba za ovakvim zakonskim rješenjem prema kojem sudija treba da dostavi svoje izjašnjenje u pogledu navoda u žalbi je sasvim razumljiva s obzirom na to da drugostepenom vijeću koje odlučuje po žalbi neće uvijek biti dovoljno da pregleda spise i pročita navode iz žalbe da bi donio ispravnu odluku o tome da li je povreda izvršena ili nije. Prije svega neophodno je uvidjeti kakva je povreda učinjena, a zatim i donijeti odluku da li je učinjena povreda imala utjecaja na donošenje pravilne i zakonite odluke ukoliko ona nije dio prethodno taksativno navedenih razloga koji su obavezno uzrok donošenja nepravilne i nezakonite odluke. S tim u vezi, drugostepenom sudu će posao biti znatno olakšan ukoliko ima objašnjenje prvostepenog sudije i razloge zašto je određena odluka donesena u datom smjeru.

Posljednjom izmjenom Zakona dosadašnjim stavovima 1. i 2. člana 215. dodat je i stav 3. koji glasi: "Primjerak objašnjenja u pogledu navoda iz žalbe sudija prvostepenog suda dostaviće strankama, koje mogu dati svoje izjašnjenje u roku od osam dana."⁵⁷ Isti princip je primijenjen i u situaciji kada spisi po žalbi stignu drugostepenom sudu. Nakon što se odabere sudija izvjestilac, on može, ukoliko smatra da za to postoji potreba, ponovo tražiti od prvostepenog suda da dostavi izvještaj o odredbama parničnog postupka, te da se u cilju utvrđivanja tih

---

⁵⁶ Član 209. (1) ZIP RS.

⁵⁷ Član 215. (3) Zakona o parničnom postupku RS.

povreda provedu provjere. I u ovom slučaju, sudija, nakon što napiše svoj izvještaj, ima obavezu da taj izvještaj dostavi strankama, koje mogu dati svoje izjašnjenje u roku od 8 dana.⁵⁸

Dopunom ovih odredaba Zakona na pomenuti način, sudija prvostepenog suda je u obavezi da svoje objašnjenje o povredama parničnog postupka, čije postojanje još nije ni potvrđeno od strane drugostepenog suda, šalje na izjašnjenje stranama u postupku. Dakle, stranke u postupku, koje su veoma često čak i potpuni laici bez osnovnog poznavanja prava, imaju pravo da daju svoje izjašnjenje na navode sudije u pogledu primjene odredaba Zakona o parničnom postupku.

U ovom kontekstu nameće se nekoliko pitanja: koliko će jedna ovakva odredba poljuljati povjerenje građana u sudije prvostepenih sudova? Da li su na ovaj način sudije prvostepenog suda postale stranke u drugostepenom parničnom postupku? U kakvoj situaciji će se naći sudija prvostepenog suda ukoliko se desi da vijeće drugostepenog suda presudu ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje s obzirom na to da će stranke na ročištu raspravljati pred sudijom s kojim su vodile pismenu raspravu u postupku pred drugostepenim sudom?⁵⁹ Posebno se ova pitanja aktueliziraju u svjetlu izmjena koje su učinjene u članu 191. stav (4) u kojem je taksativno navedeno šta to treba da sačinjava obrazloženje svake presude, a koje podrazumijeva i izjašnjenje o prigovorima o kojima sud nije dao svoje razloge u odlukama koje je već donio tokom postupka.⁶⁰

Nadalje, postavlja se pitanje koliko ovakvo zakonsko rješenje doprinosi odugovlačenju parničnih postupaka koji se vode pred sudovima? Naime, poznat je problem dostavljanja u sudskim postupcima. Jedan od vodećih uzroka dugotrajnih postupaka pred sudovima u BiH je upravo nemogućnost uredne dostave strankama. Pravosuđe u RS i BiH se još uvijek suočava s posljedicama ratnog perioda zbog kojeg je jako puno stanovništva promijenilo i još uvijek mijenja mjesto prebivališta i boravišta bez da to i ozvaničava. Zbog toga se dostavljanje, nakon više neuspjelih pokušaja, veoma često vrši putem oglasne ploče suda, odnosno putem dnevnih novina. Ovo je jako dugotrajan proces i zahtijeva značajna finansijska sredstva. U istom kontekstu, kako je moguće da sudija prvostepenog suda ispoštuje rokove za dostavljanje žalbe i odgovora na žalbu sa svim spisima drugostepenom sudu u roku od osam dana ukoliko same stranke imaju rok od osam dana da daju svoje izjašnjenje na objašnjenje sudije? Gdje je u svim

⁵⁸ Član 216 (3) ZPP RS “ U slučaju iz stava 2. ovog člana na odgovarajući način će se primjenjivati odredbe člana 215. stav 3. ovog zakona.”

⁵⁹ Član 227. ZPP-a.

⁶⁰ Član 191. novi stav (4) ZPP RS: U obrazloženju presude sud će izložiti: zahtjeve stranaka, činjenice koje su stranke iznijele i dokaze koje su izvele, koje je od tih činjenica sud utvrđivao, zašto i kako ih je utvrdio, a ako ih je utvrdio dokazivanjem, koji su dokazi izvedeni i kako ih je ocijenio; sud će navesti koje je odredbe materijalnog prava primijenio odlučujući o zahtjevima stranaka, a izjasnit će se ako je to potrebno i o stavovima stranaka o pravnoj osnovi spora, te o njihovim prijedlozima i prigovorima o kojima nije dao svoje razloge u odlukama koje je već donio tokom postupka.

ovim rokovima vrijeme za sudiju da napiše svoje obavještenje i provjeri navode iz žalbe? Koliko vremena će proteći dok se ne izvrši uredna dostava objašnjenja na izjašnjenje strankama? Dakle, ovim izmjenama Zakona sud se dovodi u situaciju da spisku postojećih zakonskih rješenja koja značajno usporavaju postupak, doda još jednu stavku – dostavljanje objašnjenja na izjašnjenje. Iako je jasno da intencija zakonodavca nije bila da još više oduži i odveć duge postupke pred sudovima, malo je vjerovatno da to ovakve izmjene Zakona neće napraviti. Ukoliko je bio cilj da se u potpunosti ispoštuje raspravno načelo, pitanje je da li je to raspravno načelo trebalo obuhvatiti i sudije, te da li je to bilo neophodno u ovoj fazi s obzirom na činjenicu da su stranke već poslale žalbu u kojoj su povredu parničnih odredaba navele kao žalbeni osnov, te i taj žalbeni osnov, kao i svaki drugi, morale obrazložiti.

Izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku RS

Posljednje izmjene Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske (u daljnjem tekstu i: Zakon i ZIP RS) objavljene su u Službenom glasniku RS broj 67/13 od 8. 8. 2013. godine. Ove izmjene obimom nisu obuhvatile veliki dio Zakona, ali su neke od njih izuzetno značajne za njegovu primjenu. Upravo neke od najznačajnijih izmjena će biti obrađene u ovom tekstu. Prva, i mogli bismo reći i najznačajnija izmjena, odnosi se na činjenicu da računi za RTV taksu nisu više vjerodostojna isprava. Ova izmjena može imati velike posljedice po efikasnost sudova. Naime, poznato je da su ovi predmeti direktno izvršavani kroz izvršni postupak. Sada će svako od ovih potraživanja, koja veoma često ne prelaze iznose od nekoliko desetina KM, morati da se utvrdi u parničnom postupku i, u slučaju da stranka ponovo ne plati presudom utvrđeni iznos, tražiti izvršenje u izvršnom postupku. Ovo može dovesti do značajnog priliva predmeta u sudove i usporavanja rada po predmetima koji imaju znatno veću vrijednost spora. Sve ovo ne spominjući troškove koje će jedan ovakav predmet male vrijednosti izazvati za sud i u konačnici državu i poreske obaveznike.⁶¹

Ono što će omogućiti da izvršni predmeti koji su odgođeni do okončanja parnice zbog podnesenog prigovora budu završavani većom brzinom, jeste obaveza stranaka da u roku od 30 dana od dana izvršnosti odluke parničnog suda traži nastavak izvršnog postupka. Ukoliko to ne učini, sud će obustaviti izvršni postupak.⁶²

Konačno, značajne izmjene Zakona donesene su u odnosu na prodaju nekretnina u izvršnom postupku. Naime, u vezi s brojem ročišta za prodaju koja su se morala održati, ogroman problem

---

⁶¹ Izmijenjeni član 29. ZIP RS.

⁶² Dopunjeni član 50. ZIP RS.

u praksi pojavljivao se zbog odredbe člana 95. (1) ZIP RS gdje je bilo navedeno da će se postupak obustaviti ukoliko se nepokretnost nije mogla prodati ni na trećem ročištu. U vezi s tim, veliki problem su predstavljali različiti stavovi sudova u pogledu da li se ročište smatra održanim ako njemu nije pristupio ni jedan kupac. Da li se u tom slučaju ponavlja to npr. prvo ročište ili se zakazuje drugo itd. Uz sve navedene probleme, Zakon je nalagao da se moraju održati tri ročišta da bi se postupak mogao obustaviti. Sve ovo je značajno odugovlačilo postupak. Sada je broj ročišta smanjen na dva.⁶³ Ovakvo zakonsko rješenje će omogućiti znatno brže završavanje ovakvih predmeta gdje predmetna nekretnina u provedenim prodajama nije imala svoga kupca. U vezi s prodajom nekretnina na javnoj prodaji, veliki praktični problem je bila prodaja nekretnina u bescijenje, a u skladu s odredbom člana 131.(4) ZIP RS. Nekada su te prodaje vršene i za cijenu od 1 KM. Posljednjim izmjenama Zakona prodajna cijena je ograničena na to da se nepokretnost na drugom ročištu ne može prodati ispod 1/3 procijenjene vrijednosti.⁶⁴

Zaključak

Nakon svega izloženog, čini se da najveći dio izmjena koje je Narodna skupština RS usvojila u odnosu na zakone o parničnom i izvršnom postupku mogu doprinijeti unapređenju efikasnosti sudova, te značajno olakšati njihov budući rad na predmetima. Kako je novousvojenim izmjenama i značajan broj odredbi koje su do sada, usljed nedovoljne preciznosti bile predmet različitog tumačenja, dodatno pojašnjen, ostat će jako malo mjesta za takvo različito tumačenje, što će dovesti i do ujednačavanja sudske prakse. To svakako treba pozitivno ocijeniti. Međutim, kako je to i navedeno u prethodnom tekstu, postoji realna opasnost da dio izmjena odnosno dopuna dovede do negativnih posljedica po efikasnost pravosuđa i povjerenje građana u pravosuđe. Ovo naročito kada se govori o uvođenju redovnog pravnog lijeka na presudu zbog propuštanja odnosno stavljanja sudije prvostepenog suda u ravnopravan položaj sa strankama u postupcima pred drugostepenim sudovima. Bit će interesantno poslušati reakcije sudija nakon što se ove odredbe Zakona počnu primjenjivati i u praksi. U svjetlu svega prethodno navedenog, jasno je da će samo praktična primjena ovih izmjena moći dati konačan sud da li je usvajanje spornih izmjena i dopuna zakona ispunilo intenciju zakonodavca ili će predstavljati samo još jednu prepreku na putu ka efikasnom postupku i način da se umanju ionako poljuljano povjerenje u domaće sudstvo.

Sažetak

---

⁶³ Izmijenjena odredba člana 95. (1).

⁶⁴ Izmijenjeni član 131. (4) ZIP RS.

Reforma pravnog sistema u Republici Srpskoj koja se provodi od 2002. godine laganim, ali sigurnim korakom vodi ka tome da se građanski odnosi u RS-u dovedu u potpuno uređeno stanje, a sudski postupci značajno ubrzaju. Posljednje izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku RS i Zakona o izvršnom postupku RS učinjene su s ciljem da se popune pravne praznine, ubrza postupak pred sudovima i ujednači praksa sudova u cilju unaprjeđenja pravne sigurnosti građana. Veći dio izmjena svakako će doprinijeti postizanju ovoga cilja, međutim, jedan dio njih mogao bi dovesti do suprotnih posljedica. Kroz rad su kritički prikazane izmjene i dopune koje će dovesti do ubrzanja postupka, ali i one izmjene čijom primjenom može doći do usporavanja postupka pred sudovima, te u određenoj mjeri dovesti u pitanje i autoritet sudije prvostepenog suda.

Ključne riječi: Zakon o parničnom postupku, Zakon o izvršnom postupku, izmjene i dopune, ZPP RS, ZIP RS

Mirela Omanović mag.iur.